Utlåtande FvUU 21/2026 rd– RP 109/2026 rd

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om allmänt stöd, lagen om ordnande av arbetskraftsservice samt lagen om allmänna språkexamina

Till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om allmänt stöd, lagen om ordnande av arbetskraftsservice samt lagen om allmänna språkexamina (RP 109/2026 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- konsultativ tjänsteman Jere Päivinen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Anna Kettunen, arbets- och näringsministeriet
- regeringsråd Timo Meling, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Laura Ruuskanen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Iris Lawson Hellu, Migrationsverket
- ledande sakkunnig Martta Virkkala, Migrationsverket
- chef för vuxensocialarbete Sari Karisto, Helsingfors stad
- migrations- och integrationsspecialist Maija Lehtimaa, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Folkpensionsanstalten
- Svenska Finlands folkting
- Jyväskylä stad
- Björneborgs stad.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Integrationsstöd

I propositionen föreslås att lagen om allmänt stöd (48/2026) ändras så att allmänt stöd på grundval av arbetslöshet betalas i form av integrationsstöd till sådana arbetslösa arbetssökande som inte uppfyller arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), som har varit bosatta i Finland mindre än tre år under de föregående tio åren i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall och som är i behov av ekonomiskt stöd. Enligt förslaget ska integrationsstödet tillämpas endast på personer som flyttar till Finland efter det att lagen har trätt i kraft.

Det föreslås att lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) ändras så att arbetskraftsmyndigheten svarar för att en arbetssökande som tillhör målgruppen för allmänt stöd i form av integrationsstöd får tillgång till eller hänvisas till en tjänst som motsvarar servicebehovet senast när den arbetssökandes jobbsökning har varit i kraft sammanlagt sex månader.

Dessutom föreslås det genom en ändring av lagen om allmänna språkexamina (964/2004) att anmälan till allmän språkexamen på mellannivå eller till ett delprov i en sådan examen ska vara avgiftsfri för dem som, till exempel på grund av sina färdigheter, kunskaper eller behov, inte deltar i integrationsutbildning och inte får tillfälle att påvisa sina språkkunskaper med det intyg som erhålls avgiftsfritt vid slutet av integrationsutbildningen.

Syftet är vidare att differentiera det förmånsbelopp som betalas ut under arbetslöshet enligt hur länge arbetet eller bosättningen i Finland varar och att skapa incitament inom förmånssystemet att lära sig inhemska språk. Syftet är också att understryka ansvaret hos nyanlända för en effektiv språkinlärning och tillgång till arbetsmarknaden. Dessutom är målet att förbättra möjligheterna för personer som utgör propositionens målgrupp och som flyttat till Finland att inom rimlig tid i början av integrationen få tillgång till tjänster som tillgodoser deras behov, stödjer deras sysselsättning eller främjar kunskaperna i finska eller svenska.

Förvaltningsutskottet anser att propositionens syften är viktiga och tillstyrker de föreslagna lagändringarna. Tillräckliga språkkunskaper och deltagande på arbetsmarknaden är viktiga förutsättningar för social integration av personer som flyttar till Finland. Särskilt kunskaper i finska eller svenska har en central betydelse för invandrares sysselsättning och integration i samhället. Förvaltningsutskottet betonar också individens egen aktivitet och eget ansvar för sin integration. Utskottet har behandlat dessa frågor mer ingående bland annat i sitt betänkande om lagen om främjande av integration (FvUB 45/2022 rd — RP 208/2022 rd) och i sitt betänkande om statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet (FvUB 10/2022 rd — SRR 6/2021 rd). Utskottet hänvisar dessutom till revisionsutskottets betänkande om hur integrationen fungerar (ReUB 6/2018 rd — EÄ 10/2017 rd). På grundval av det betänkandet godkände riksdagen ett ställningstagande i elva punkter, där riksdagen bland annat förutsatte att integrationen snabbas upp betydligt och att integrationsåtgärderna blir mer förpliktande och ger bättre resultat (RSk 35/2018 rd).

Enligt propositionen uppgår det allmänna stödet i form av integrationsstöd till 33,64 euro per dag brutto på 2026 års nivå, det vill säga cirka 90,4 procent av beloppet av det vanliga allmänna stödet. Om en person påvisar de språkkunskaper som krävs får han eller hon rätt till vanligt allmänt stöd. Förvaltningsutskottet anser att propositionens syfte att öka incitamenten att lära sig ett av de inhemska språken är viktigt, även om incitamentet (cirka 10 procent) kan anses vara relativt litet i detta sammanhang. Utskottet anser dock att den föreslagna ändringen är ett viktigt konkret steg mot starkare incitament.

Propositionen beaktar på behörigt sätt de undantagsfall där kravet på att arbetsvillkoret ska vara uppfyllt eller på en viss bosättningstid i Finland inte tillämpas. Lagen tillämpas exempelvis inte om en person inte kan påvisa sina språkkunskaper på grund av funktionsnedsättning eller någon annan motsvarande orsak. Ett annat centralt undantag som föreslås i propositionen gäller slutförande av den grundläggande utbildningens lärokurs eller gymnasiets lärokurs eller avläggande av studentexamen eller en examen som ger yrkesfärdigheter. Om en person som hör till målgruppen för integrationsstödet har fullgjort eller avlagt något av dessa på finska, svenska eller samiska har personen rätt till vanligt allmänt stöd.

Förvaltningsutskottet välkomnar den föreslagna tidsfristen på sex månader för hänvisning till tjänster. Syftet med tidsfristen är att trygga tillgången till tjänster inom skälig tid och främja tillgodoseendet av individens rättigheter. Enligt inkommen utredning får integrationskunder redan i nuläget i huvudsak tillgång till den första tjänsten före utgången av den föreslagna tidsfristen. År 2024 var medianväntetiden från anmälan som arbetslös arbetssökande till den första tjänsten 4,7 månader och 2025 var den 4,1 månader. Syftet med förslaget är att minska de regionala skillnader som kan förekomma i tillgången till tjänster. Särskilt i små och geografiskt vidsträckta sysselsättningsområden kan tillgången på och tillgänglighet till tjänster skilja sig väsentligt från situationen i stora städer. För att syftet ska nås måste arbetskraftsmyndigheterna ha tillgång till ett tillräckligt tjänsteutbud och de resurser som behövs för att sköta uppgifterna. Förvaltningsutskottet välkomnar att arbetskraftsmyndigheterna föreslås få tilläggsfinansiering för att fullgöra skyldigheten avseende garantitid för de kunder som inte alls har fått tillgång till tjänster.

Rätten till allmänt stöd för personer som får tillfälligt skydd

Lagen om allmänt stöd föreslås också bli ändrad så att arbetslösa arbetssökande i Finland som fått uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd framöver kan få rätt till allmänt stöd på samma villkor som övriga arbetssökande efter att ha bott i Finland i minst ett år. I praktiken gäller ändringen för närvarande ukrainare som är bosatta i Finland med stöd av ett sådant uppehållstillstånd.

Förvaltningsutskottet tillstyrker ändringen. För närvarande är arbetslösa arbetssökande i Finland som fått uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd huvudsakligen beroende av grundläggande utkomststöd. Utskottet anser att den föreslagna ändringen främjar likabehandling och förtydligar förmånssystemet. Den kan också minska beroendet av utkomststöd. Utskottet konstaterar att Europeiska unionens råd efter det att propositionen lämnades har beslutat att det tillfälliga skyddet ska fortsätta till den 4 mars 2028. Behovet av tillfälligt skydd kommer således att kvarstå. Enligt Migrationsverkets bedömning kommer cirka 8 000—10 000 personer som

ansöker om tillfälligt skydd till Finland såväl 2026 som 2027. Bedömningen av antalet är dock förknippad med osäkerhetsfaktorer.

Konsekvenser för den kommunala ekonomin

Finansieringsansvaret för det allmänna stödet är fördelat mellan staten och kommunerna. Enligt propositionsmotiven minskar integrationsstödet kommunernas finansieringsandel av det allmänna stödet, men stödet bedöms öka kostnaderna för det grundläggande utkomststödet något. Enligt beräkningarna i propositionen tar konsekvenserna i stor utsträck ut varandra och nettoeffekten på den kommunala ekonomin blir liten. Utvidgningen av rätten till allmänt stöd för personer som vistas i landet på grundval av tillfälligt skydd bedöms medföra besparingar för kommunerna i utgifterna för utkomststöd, men en del av besparingarna överförs till kommunernas ansvar genom finansieringen av det allmänna stödet. Det är ännu inte klart hur konsekvenserna slutligen kommer att fördelas inom den kommunala ekonomin.

Den mest betydande nya kostnadseffekten av propositionen hänför sig till garantitiden på sex månader. Kostnaderna för den beräknas uppgå till sammanlagt 7,3—12,9 miljoner euro per år i hela landet under 2027—2030. Förvaltningsutskottet välkomnar att de merkostnader som garantin medför har identifierats och att det i enlighet med vad som sägs ovan föreslås tilläggsfinansiering för att täcka dem genom statsandelssystemet.

Utskottet konstaterar att kommunerna och arbetskraftsmyndigheterna också får indirekta kostnader till följd av ökad rådgivning, servicehandledning, individuell bedömning av servicebehovet och arbete i samband med arbetskraftspolitiska utlåtanden och myndighetssamarbete. För genomförandet av reformen är det väsentligt att de skyldigheter som åläggs arbetskraftsmyndigheten, den tillgängliga servicekapaciteten och den statliga finansieringen är i balans med varandra.

Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att reformens konsekvenser för kommunalekonomin och för de enskilda kommunernas ekonomi följs noggrant. Utskottet har i sina utlåtanden om förslagen till statsbudget och planerna för de offentliga finanserna upprepade gånger betonat att det vid lagstiftning om kommunernas uppgifter måste ses till att kommunerna i enlighet med finansieringsprincipen har faktiska förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter. Konsekvenserna av nya eller utvidgade uppgifter och skyldigheter för kommunalekonomin måste också bedömas realistiskt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 21/2026 rd

Helsingfors 13.10.2026

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Mira Nieminen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd
medlem Paula Werning sd
medlem Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Avvikande mening 1

Motivering

I propositionen föreslås det att allmänt stöd som betalas ut på grund av arbetslöshet ska betalas ut i form av integrationsstöd till en arbetslös arbetssökande som inte uppfyller arbetsvillkoret i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som har varit bosatt i Finland i mindre än tre år under de föregående tio åren och som är i behov av ekonomiskt stöd. Kravet på att arbetsvillkoret ska vara uppfyllt eller kravet på tre års bosättning i Finland ska inte tillämpas om vissa undantag som gäller språkkunskaper är tillämpliga. Dessutom föreslås det att arbetskraftsmyndigheten ska svara för att en arbetssökande som hör till målgruppen för integrationsstödet får tillgång till eller hänvisas till en tjänst som motsvarar hans eller hennes servicebehov senast när jobbsökningen har varit i kraft sammanlagt sex månader.

Kravet på att personen ska antingen uppfylla arbetsvillkoret eller ha bott i Finland i tre år tillämpas inte om personens modersmål är finska, svenska eller samiska, eller om personen har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller gymnasiets lärokurs eller avlagt studentexamen eller en examen som ger yrkesfärdigheter på finska, svenska eller samiska eller om personen har påvisat språkkunskaper som motsvarar målnivån i fråga om finska eller svenska inom minst två delområden enligt lagen om främjande av integration. Kravet ska inte heller tillämpas på en person som inte kan påvisa sina språkkunskaper på grund av funktionsnedsättning eller någon annan motsvarande orsak.

Enligt propositionsmotiven är syftet att stärka de inflyttades egna ansvar för att lära sig ett av de inhemska språken och komma in på arbetsmarknaden samt att främja deras möjligheter att i ett tidigt skede av integrationen inom skälig tid få tillgång till tjänster som motsvarar deras behov.

Vi anser att det är motiverat att stärka integrationskundens egen handlingsförmåga, eget ansvar och egna skyldigheter. Samtidigt kräver en lyckad integration emellertid tillräckliga och fungerande tjänster, tillgängliga utbildningsvägar och en arbetsmarknad som tar emot integrationskunderna. Incitament som betonar individens ansvar räcker inte ensamma för att främja integrationen, om hindren för sysselsättning och språkinlärning beror på otillräckliga resurser eller bristfälligt fungerande tjänster. Statsminister Petteri Orpos regering har skurit ned finansieringen för främjande av integration avsevärt, vilket försvårar kommunernas uppgift att ordna verkningsfulla integrationstjänster och språkutbildning.

I propositionen föreslås en garantitid för tillgång till tjänster, vilket är välkommet. Arbetskraftsmyndigheten ska svara för att en arbetssökande som hör till målgruppen för integrationsstödet får tillgång till eller hänvisas till en tjänst som motsvarar hans eller hennes servicebehov senast när jobbsökningen har varit i kraft sammanlagt sex månader. Detta är en nödvändig reform i rätt riktning, eftersom det ligger både i integrationsdeltagarens och i hela samhällets intresse att personen så snabbt som möjligt får tillgång till integrationsutbildning, lär sig språket och blir sysselsatt. För närvarande beräknas omkring 40 procent av de arbetssökande få tillgång till tjänster inom den föreslagna garantitiden på sex månader.

Utlåtande FvUU 21/2026 rd
Avvikande mening 1

Enligt de yttranden som förvaltningsutskottet fått stärker sexmånadersgarantin för tillgång till tjänster kundernas rätt till tjänster och stöder framstegen i integrationens inledande skede. Servicegarantin får dock inte leda till att kunder hänvisas till tjänster för att tidsfristen inte ska överskridas i stället för på grundval av deras individuella servicebehov. Ett framgångsrikt genomförande av garantin förutsätter ett tillräckligt omfattande tjänsteutbud och att arbetskraftsmyndigheten fortfarande har möjlighet att tillämpa prövning utifrån kundens servicebehov.

Det är problematiskt att integrationsstödet knyts så starkt till språkinlärningen. För att villkoren för allmänt stöd ska vara uppfyllda måste tillräckliga språkkunskaper påvisas inom minst två delområden, vilka är hörförståelse, muntlig framställning, läsförståelse och skriftlig framställning. För närvarande når en del av integrationskunderna inte den eftersträvade språkkunskapsnivån under integrationsutbildningen, trots att de deltar aktivt i utbildningen. Språkinlärningen påverkas också av många olika faktorer, särskilt av en högklassig och tillräcklig språkutbildning, som inte nödvändigtvis kan tryggas överallt. Integrationskundens egen aktivitet och vilja att lära sig är således inte nödvändigtvis avgörande.

Det största problemet med propositionen är att integrationsstödet kategoriskt gäller alla integrationskunder som inte uppfyller arbetsvillkoret eller kravet på bosättningstid. Vi stöder en skärpning av den integrationskundens eget ansvar och kravet på att personen visar aktivitet samt att nivån på den sociala tryggheten kan sänkas som sanktion om personen inte visar aktivitet. Enligt propositionen sänks förmånsnivån emellertid också när en integrationskunden är aktiv och motiverad att integreras i Finland, lära sig språket och bli sysselsatt. Vi anser inte att det är ändamålsenligt att förmånsnivån sänks oberoende av vilken aktivitet personen visar, och detta skapar inte på bästa möjliga sätt ett incitament för personen att främja sin egen integration.

Avvikande mening

Vi föreslår

att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 13.10.2026

Saku Nikkanen sd
Eveliina Heinäluoma sd
Juha Viitala sd
Paula Werning sd

Avvikande mening 2

Motivering

I propositionen föreslås ett integrationsstöd vars belopp ska bestämmas utifrån personens arbets- och bosättningshistorik. Jag kan inte tillstyrka den föreslagna ändringen.

Kraven på arbetad tid, bosättningstid och språkkunskaper skulle försätta särskilt personer som nyligen har flyttat till Finland i en svagare ställning under en tid då deras möjligheter att uppnå tillräckliga språkkunskaper och komma in på arbetsmarknaden fortfarande är begränsade.

De sakkunniga som utskottet hörde förhöll sig mycket kritiskt till propositionen och lyfte fram flera problem som inte uppmärksammas tillräckligt i utskottets utlåtande.

Tillräckliga språkkunskaper och delaktighet i arbetslivet stöder integrationen av personer som flyttat till Finland. Det måste emellertid säkerställas att de som flyttat till landet erbjuds tillräckligt stöd för att nå dessa mål.

Hindren för sysselsättning och svårigheterna att uppnå tillräckliga språkkunskaper varierar från individ till individ. Tillgången till språkutbildning är exempelvis för närvarande inte tillräckligt smidig, och kvaliteten på utbildningen kan variera. Det kan också vara svårt att få tillgång till språkutbildning exempelvis på grund av skyldigheter som hänför sig till familjen och omsorgen om barn. De direkta konsekvenserna av propositionen har konstaterats drabba särskilt kvinnor, och det bör därför säkerställas att exempelvis småbarnsmammor får smidig tillgång till språkutbildning trots sitt omsorgsansvar. En försämring av familjens ekonomiska situation påverkar också barnens välbefinnande. Utifrån sakkunnigyttrandena måste reformens konsekvenser för barn tas på allvar.

Eftersom personen inte själv har möjlighet att påverka vilka tjänster som erbjuds, bör förmånsnivån inte heller variera beroende på omständigheter som mottagaren i praktiken inte själv kan påverka.

Till följd av reformen utvidgas arbetskraftsmyndighetens ansvar till att omfatta arbetskraftspolitiska utlåtanden, utredning av villkoren i fråga om språkkunskaper, bedömning av grunderna för undantag och uppföljning av garantitiden på sex månader. Behovet av rådgivning, stöd och tolkning ökar.

Enligt propositionen ska arbetsvillkoret eller kravet på tre års bosättning i Finland inte tillämpas på personer som på grund av funktionsnedsättning eller andra hälsoskäl inte kan förväntas påvisa sina språkkunskaper på det föreslagna sättet. Undantagsbestämmelserna möjliggör således en mer jämlik behandling av personer med funktionsnedsättning och personer som av andra hälsoskäl befinner sig i en ojämlik ställning. Bedömningen av om undantagen är tillämpliga ska emellertid enligt reformen göras av arbetskraftsmyndigheten, som inte nödvändigtvis har den sakkunskap inom hälso- och sjukvård som behövs för bedömningen.

Utlåtande FvUU 21/2026 rd
Avvikande mening 2

I reformen föreslås en garantitid på sex månader för hänvisning till tjänster. Den centrala principen vid hänvisning till tjänster bör dock vara personens individuella servicebehov. Garantin ska inte få kunna uppfyllas genom att personen erbjuds en formell tjänst som i praktiken inte motsvarar hans eller hennes behov.

Människors språkkunskaper förbättras inte genom att deras försörjning försämras utan grund, utan genom att det säkerställs att de har realistiska möjligheter att lära sig språket. Tillgången till språkkurser bör vara snabb och obehindrad. Situationen har förbättrats i en del kommuner i Finland, och ett riksomfattande införande av de metoder som visat sig fungera väl skulle vara ett bättre alternativ än nedskärningar.

Avvikande mening

Jag föreslår

att betänkandeutskottet föreslår att lagförslagen i propositionen förkastas.

Helsingfors 13.10.2026

Anna Kontula vänst